

SPRÅKNET

Medlemsblad
Oktober 2010

ORDFÖRANDES SPALT

God skolstart på er alla!

Den långa, sköna sommaren är ett minne blott och vi är alla "mitt i smeten" igen, med nya – och gamla - trevliga elever och kanske nya kollegor. En del kanske har börjat ett nytt jobb. Undertecknad har klarat av tre prov samt studenthörförståelser i två ämnen redan. Jobbet rasar in i takt med att löven faller av träden, känns det som.

Inom utbildningspolitiken blåser det upp till storm för den obligatoriska svenskans del. Få se vad utgången blir. Högskolorna efterlyser bättre språkkunskaper. Eleverna väljer emellertid den lättaste vägen ut. Få se om vi får någon lösning på problemet.

Vi har fått en ny kontaktperson på UBS, undervisningsråd Ingelisa Wikholm, som har tagit över efter Erik Geber som ansvarig för språk och gymnasieutbildningen. Hon kommer att presenteras på föreningens hemsida under hösten. Ni har väl alla varit inne och kikat på sidan? Om inte så är adressen www.ossf.fi. Där finns också kontaktuppgifter till styrelsen. Ni är välkomna att bidra med tips om intressanta och nyttiga länkar för olika språk! Tips på intressanta föreläsare eller artiklar till Språknet tas också tacksamt emot – det är ju ni medlemmar som är föreningen!

Jag hoppas att se så många som möjligt på höstmötet! Där kommer nya vindar i undervisningen - e-läromedel - att presenteras genom representanter från våra två finlandssvenska förlag. De vill väldigt gärna ha feedback på sina läromedel och de är också intresserade av våra önskemål – vilken typ av läromedel vi vill ha!

Vi ses i Korsholm!

Marianne Backlund
ordförande

Välkommen på

Höstmöte

lördagen den 16 oktober kl. 10.00 – ca 14.00
i Korsholms Gymnasium
Bölesundsvägen 10 A i Smedsby

Program:

10.00 **Välkomstkaffe**

Information om föreningens nya hemsida
och andra aktualiteter

10.15 **Presentation av e-läromedel**

Ida-Lina Nyholm från Schildts och Nils Saramo
från Söderströms berättar om förlagens
e-läromedel

12.30 **Lunch i Kulturhuset**

Föreningen betalar

13.15 **Höstmöte**

För serveringens skull behöver vi din förhandsanmälan
(och eventuella allergier) senast den 8 oktober 2010 till
bernice.sjoberg@malax.fi eller per gsm 044-3321800

Oz – what a gem, hey!

I en lärares skattkista finns de människor man möter, de platser man besöker och de erfarenheter man får när man öppnar sig för världen. Skatter som blir en del av den människa man är men som också kryddar och gör en språklektion levande när man kan förmedla delar av de kulturer man upplevt. Jag är oerhört tacksam för de skatter jag har i min kista, som blev en hel kontinent större den här sommaren.

För åtta år sedan bodde jag i Dublin, i ett stort hus som jag delade med nio andra unga människor. De flesta av dem var australiensare mitt uppe i sitt "year abroad", en upplevelse av världen utanför Australien. De kontakterna gjorde en efterlängtd resor så mycket verkligare för mig. Australien hade alltid varit ett land jag velat besöka. Ett land så långt borta, där urgamla myter och traditioner levde sida vid sida med västerländsk historia och unika djur, där pojkar surfade, flickor hette Kylie och firade "Chrissie" mitt i sommaren. Geoff och Kate flög över torra bushen i *Doktorn kan komma* och Crocodile Dundee pratade med konstig accent. Under min tid på Irland suddades mina stereotypa förställningar ut (även om jag faktiskt hade en housemate från den australiensiska landsbygden som ropade "Howdy dowdy" när vi sprang på varandra på morgonen). De blev verkliga människor jag lovade mig själv att åka och hälsa på, så fort som möjligt.

Men det tog åtta år innan jag kom mig för att boka min resa via Peking med Air China. Nu hade jag äntligen råd och tid att spendera över ett dygn på flygplan och sedan en månad i Australien. Jag bytte sommarmånad mot vintermånad och förberedde mig på kyla och nätter i flanelpyjamas för när jag landade i Sydney var det midvinter. Solen sken och luften var frisk och klar som den är hos oss på hösten. Det var en absurd känsla att komma från grönskande försommar till nattfrost och höstlov som redan fallit av träden. Planen var att jag skulle spendera en dryg vecka tillsammans med två före detta kollegor utanför Sydney, turista vid operahuset och Sydney Aquarium, uppleva livet i storstadsförorten och sedan fortsätta mitt kringresande, aningen oplanerat måste erkännas.

Min slutliga rutt blev ett fint nät mellan de största städerna i den östra delen av landet. Från Sydney flög jag upp till Brisbane där jag bodde hos min väninna och hennes man, njöt av sol, sommarvärme och konstupplevelser och funderade på att surfa, men aldrig kom till skott. Från Brisbane blev det en drygt tvåtimmars flygresor ner till ett regnigt Melbourne, där Europa plötsligt kändes mycket nära och där jag stortrivdes. Spårvagnar åkte över kullerstenar förbi viktorianska hus och Tim Burtons alster visades på modernt konstmuseum (till och med den riktiga Batmobilen!) och min vän ståuppkomikern tog mig med på en av sina shower. Jag kunde ha stannat i Melbourne längre än en vecka, men landet var så stort, tiden var så knapp och huvudstaden kändes som ett litet lockande måste.

Canberra visade sig vara en sömnig huvudstad bestående av lugna bostadsområden som omgav "de viktiga politiska byggnaderna". Men här såg jag också för första gången vilda kängurun, beundrade bergen som låg dolda i dimman på morgonen och lärde mig

mycket om Australiens historia på The War Memorial, krigsmuseet jag tillsammans med Elizabeth II och Bill Clinton varmt rekommenderar.

Hur förflyttar man sig då bäst från A till B till C till D i ett så stort land? Att hyra en bil hade säkert varit en alldeles utmärkt idé, men vänstertrafiken avskräckte och jag insåg att det absolut bästa sättet att avlägga de långa avstånden nog var med inrikesflyg - billigt och praktiskt. Jag velade ett tag mellan en 16-timmars bussresa upp till guldkusten och den en och en halvtimme långa flygturen som var mitt andra alternativ. Jag ville ju egentligen se landskapen mellan städerna, undvika att köra på kängurun och följa kustrensans förvandling upp mot de varmare norra delarna av landet. Men jag hade turen att få åka bil en hel del ändå; över Harbour Bridge, inne i Sydneys gatumylder, upp i Blue Mountains, norrut från Brisbane till Noosa med en paus vid Steve Irwins Australia Zoo och slutligen kors och tvärs i en Mini Cooper över spårvagnsspåren i Melbourne. En liten busstur gjorde jag, från Canberra tillbaka till Sydney. Lugnt, bekvämt, relativt billigt, och med imponerande benutrymme!

Flyg, tåg, buss, bil... fortskaffningsmedlet kvittar. När privatpersonen reser, reser också läraren, och indirekt kanske också en mycket frågvis elev. Jag hade turen att befinna mig i Australien då Julia Gillard plötsligt blev landets första kvinnliga premiärminister och det var intressant att se hur människor reagerade. Diskussioner om samhälle, demokrati och politik jag annars kanske inte skulle ha gett mig in i på gav mig många tillfällen att fråga, fråga, fråga - inte bara om var man egentligen ska köpa sina UGG-stövlar om man vill ha den äkta varan, eller hur man går tillväga när man hittar en boorm uppkrupen i stuprännan utanför sitt garage - utan också om hur australiensarna ser på sitt land, dess historia, drottningens representant i landet, betydelsen av en ny statsminister och skyldigheten att rösta i val. Gratistidningar och broschyrer trängdes i min resväska, minneskortet i kameran var fullt av foton och bakom örat hade jag lagt uttryck efter uttryck jag snappat upp i konversationer och placerat i mitt aktiva ordförråd. Allt hade jag tänkt ut en framtida plats för i min engelskundervisning.

Australien blev en mycket värdefull upplevelse för mig som människa och som lärare. Jag fick träffa människor som varit del av min familj en gång och som jag hoppas ska kunna komma och hälsa på mig i Finland en dag - forskaren, ståuppkomikern, och yrvädret som blivit tvåbarnsmamma. "I'll see you when I see you", säger vi, om inte annat så på Facebook. Med deras familjer har jag deltagit i äkta aussie barbies, grillkvällar med kött, Pavlova, många skratt och ölkylare som pryddes av lokala rugbylags logon och det södra korset. För mig är nu det södra korset en stjärnbild som inte längre bara liknar den australiensiska flaggan med den nyzeeländska utan står för en stolthet, en mångfald och ett ursprungsfolks arv.

Tillbaka i klassrumsverkligheten, öppnar jag min kista och delar med mig av mina upplevelseskatter. Australien blir levande då jag får visa bilder på mig tillsammans med krokodilmannen tagna på Australia Zoo (där Steve Irwin nu lever vidare i pappersformat). Jag får också berätta om doften (eller snarare lukten) av koalor, om kängurun som äter cheerios ur min hand, ljudet av pungråttor på ett egnahemshustak och om håriga ormexkrement som stelnat längs med garageväggen på väg ner från

stuprännan. Australien känns inte alls lika långt borta längre. Jag bär det alltid med mig och kanske en dag får jag möjligheten att se också den västra halvan... och den mittersta... Det finns alltid plats för nya platser och människor. När det gäller upplevelser blir språkläraren i mig aldrig färdig, trots att jag har mina filosofiemagisterspapper i skrivbordslådan.

Jenny Lönnblad, språklärare vid Högstadiet i Petalax

TOKI-projekt – samarbete med båda inhemska språken

TOKI-projektet startade år 2007 för att höja intresset för samt kvaliteten på utbildningen i det andra inhemska språket. Projektets syfte är att berika studiemiljön och erbjuda skolor svensk-/finskspråkiga samarbetspartners så att de studerande ska få en levande kontakt med det andra inhemska språket. TOKI-projektet finansieras av utbildningsstyrelsen.

Läsåret 2009–2010 deltog Gymnasiet i Petalax för tredje gången i TOKI-projektet. Gymnasiet har lyckats knyta en välfungerande kontakt med Leppävirran lukio i Savolax och samarbetet har pågått ända sedan projektets början. Projektet erbjuds åt skolans andraklassister.

Fjolårets projekt fick sitt startskott i slutet av höstterminen och i projektet deltog 18 studerande från vår skola. Från Leppävirran lukio deltog sammanlagt 28 studerande. Projektet startades med brevväxling och de studerande delades in i grupper så att två av våra studerande fick tre Leppävirta-gymnasister som vänelever. Första kontakten med väneleverna togs per e-post och som språk rekommenderades det egna modersmålet. Därefter fick de studerande fria händer och mestadels använde de sitt eget modersmål när de tog kontakt med motparten. Kommunikationen sköttes främst via e-post och Internet. Det var dock glädjande att många studerande berättade att de även hade skrivit på finska och därmed fick öva sina skrivfärdigheter.

Vid sidan av brevväxlingen hade de studerande möjlighet att delta i en frivillig diskussionsklubb. Klubben träffades varje onsdag 15–20 minuter för att diskutera aktuella händelser på finska. Diskussionsklubbens storlek brukade vara 3–5 elever.

Projektets besök ägde rum i slutet av vårterminen. Gymnasiet i Petalax har 6-periodssystem medan Leppävirran lukio har 5-periodssystem. Detta och bland annat de isländska askmolnen orsakade lite huvudbry för lärarna när besöksdatumen spikades fast. Vad kunde askmolnen ha med våra besök att göra eftersom de gjordes med bussar? Förklaringen är de olika utländska projekt som årligen görs i vår skola. Förutom att delta i TOKI-projektet deltog en del av de studerande även i något annat projekt som skolan ordnade och när resedatumen ändrades i dessa projekt påverkade det också TOKI-projektet.

Leppävirran lukio kom först på besök till oss och besöket ordnades den 4.–5.5. Besökets första dag tillbringades i Vasa. Leppävirtaborna började dagen med en guidning i Vasa och därefter träffades vi vid Åbo Akademi. Vi bekantade oss kort med huset och åt lunch tillsammans. Det här var första gången de studerande träffade varandra ansikte mot

ansikte och efter lunchen hade de tid att bekanta sig närmare med varandra. Till första dagens program hörde även pjäsen Häxan och lejonet samt guidning bakom kulisserna vid Wasa Teater och en middag på restaurangen Amarillo. Följande dag fortsatte programmet vid Gymnasiet i Petalax. Leppävirtaborna fick information om skolan samt om Malax och Korsnäs eftersom skolans studerande kommer från dessa två kommuner. Leppävirtaborna deltog även i vanlig undervisning och fick därmed en inblick i skolgången i svenskspråkiga skolor.

Vårt besök till Leppävirran lukio ägde rum den 18.–19.5. Om första besöket hade haft mera kulturbetonat innehåll, möjliggjorde vår inkvartering i Leppävirta mera idrottsbetonade aktiviteter. Vi bodde nämligen på ett hotell där det bland annat fanns en simhall, ishall, skidtunnel och gym. Själva besöket började med en träff vid Leppävirran lukio där vi bland annat deltog i lektioner i modersmål, engelska, kemi och svenska. Särskilt lektionerna i svenska var populära och våra

studerande hittade genast sin roll som handledare och diskussionspartners. Efter skoldagen hade vi rundtur i Leppävirta och vi fick beundra lite mer kuperade vyer än hemma i Pampas. Efter rundturen fick vi pröva på curling och många studerande tyckte fort lära sig tekniken och de viktigaste knepet i spelet. Dagen avslutades med en middag på hotellet. Besökets andra dag innehöll ännu några lektioner vid Leppävirran lukio och vi fick även presentera vår skola på svenska. Därmed fick hela Leppävirran lukio ett svenskspråkigt inslag i skoldagen.

Båda besöken var väldigt lyckade. Det officiella kontaktspråket under det första besöket var naturligtvis svenska och under det andra besöket finska. De studerande fick dock kommunicera fritt och besöken visade att de trivdes bra tillsammans och att diskussionerna fördes på båda språken. Då jag diskuterade med de studerande och samlade lite feedback om projektet verkade alla väldigt eniga. Projektet ansågs på många olika sätt väldigt lyckat. De studerande fick mångsidigt öva sina färdigheter i finska och därtill fick många även goda vänner för livet. Samtidigt fick de en mycket ättre inblick i kulturen och skolgången på det andra inhemska språket.

Efter alla givande erfarenheter fortsätter vi med TOKI-projektet även detta läsår. Samarbetet fortsätter med vänskolan Leppävirran lukio och vi kommer att utöka projektet med en annan skola som ligger närmare oss. Målet med detta är att projektet skall bli intensivare och att det skall erbjuda ännu bättre möjligheter till en levande kontakt på finska.

Jari Löf
Lektor i finska, Gymnasiet i Petalax

Material för gymnasiekurser i språk på nätet

Läsåret 2009-2010 fick jag och min kollega Hanna Mäkipää på Vasa Arbis det intressanta uppdraget att producera nätmaterial för gymnasiekurserna 7 och 8 i franska och tyska enligt den korta läroplanen. Projektansökan, som hade sänts in i samråd med gymnasienätverket Vi 7 (= Gymnasiet i Petalax, Korsholms gymnasium, Kristinestads gymnasium, Närpes gymnasium, Vasa gymnasium, Vasa Övningsskolas gymnasium och Vörå gymnasium) hade beviljats av Utbildningsstyrelsen.

Samarbetet mellan Vasa Arbis och Vi 7 har sitt ursprung i att man bland gymnasierna söker lösningar för att hantera situationer där studiegrupperna i de senare kurserna i franska och tyska blir alltför små. Språklärare vid Vasa Arbis hade tidigare producerat nätmaterial för gymnasiekurserna 1-3 i ryska och spanska och dessa kurser är numera en väletablerad del av Arbis kursutbud i språk. Tanken att ansöka om projektmedel för att utarbeta nätmaterial som kunde användas för distansundervisning i franska och tyska av såväl Vi 7 som Vasa Arbis var tilltalande.

Gymnasiekurserna 7 och 8 gav oss möjlighet att utveckla nätmaterial inom två vitt skilda temaområden. Kurs 7 fokuserar på kultur i målspråksländerna och kurs 8 på jordens tillstånd och samhälllig verksamhet. Vår målsättning har varit att skapa ett intresseväckande och varierat nätmaterial som introducerar den studerande till populärkultur, historiska händelser eller personer och aktuella frågor. En extra krydda i nätmaterialen är de intervjuer och berättelser som vi har producerat i samarbete med våra fransk- och tyskspråkiga vänner och bekanta. Därtill består nätmaterialen bl.a. av ljudfiler, interaktiva övningar, videor, kontaktövningar, länkar och texter. Vi hoppas att de autentiska intervjuerna, berättelserna och webbplatserna ska inspirera till god språkinläring.

Vi har följt Utbildningsstyrelsens rekommendationer för produktion av nätmaterial. De betonar bl.a. att nätmaterialen ska kunna användas på olika sätt av olika lärare, att de inte ska vara kopplade till ett visst läromedel, samt att de inte ska konkurrera med befintliga läromedel. De nätmaterial vi har producerat följer en viss struktur, eftersom vi anser att den kan underlätta användningen. Däremot har vi medvetet valt att inte utforma en studieplan eftersom varje språklärare självständigt ska kunna använda materialen på det sätt som passar dem. Utbildningsstyrelsen betonar även vikten av att ha tillstånd för att länka till olika webbplatser. För varje direkt länk i nätmaterialen finns således en skriftlig tillåtelse från webbplatsens upprätthållare.

En förfrågan bland språklärarna i franska och tyska inom Vi 7 angående önskemål om grammatikmoment i nätmaterialen visade att man i olika gymnasier tar upp olika grammatikmoment i olika kurser. Att skapa grammatikavsnitt som skulle tillgodose allas behov var således inte möjligt. Vi har därför valt att rekommendera vissa webbsidor som vi bedömer innehåller bra övningar. En kort beskrivning av innehållet på webbplatsen ska underlätta sökandet efter olika grammatikuppgifter. Vi hoppas att detta ska ge

språkläraren en god utgångspunkt för att välja ut lämpliga interaktiva grammatikövningar för sin kurs.

Att producera nätmaterial är ett spännande uppdrag som kräver kreativitet och uthållighet. Vi upplever att vi genom projektet har fått utveckla vår kompetens både vad gäller materialproduktion och tekniskt kunnande. Våra fransk- och tysktalande vänner och bekanta har varit ovärderliga resurser i arbetet. Vi upplever även att våra kollegor Johanna Nygård-Sandelin (Vasa gymnasium) och Marianne Backlund (Gymnasiet i Petalax), som har kvalitetsgranskat nätaterialet ur en pedagogisk synvinkel, har fungerat som goda bollplank.

Nätaterialet för gymnasiekurserna 7 och 8 i franska och tyska finns nu tillgängliga för språklärare inom Vi 7 på lärmiljön Fronter på nätet. Den som vill veta mera om nätaterialet kan gärna ta kontakt med oss språklärare på Vasa Arbis (www.vaasa.fi/arbis).

Pia Sandås

„*Mamma kommer att vara jättestolt över mig*”

- Erfarenheter av ett utvecklingsarbete med lärare, elever och föräldrar

Bakgrunden till projektet *Finska i och utanför skolan*

Projektet *Finska i och utanför skolan* (2008-2011) som omfattats av ett utvecklingsarbete med lärare, elever och föräldrar initierades av Åbo Akademi våren 2008 som en följd av en språkpolitisk debatt som väcktes efter Vasa övningsskolas planer på en s.k. finsklinje där en del av undervisningen i andra ämnen skulle ske på finska, dvs. en form av ämnesintegrerad språkundervisning (CLIL, Content and Language Integrated Learning, se t.ex. Mehisto et al., 2008; Nixon, 2001). Finskundervisningen i de svenska skolorna i Finland utsattes för kritik i massmedierna under våren 2008. I debatten deltog många föräldrar som uttryckte sitt missnöje över den finskundervisning som deras barn får i dag. Enligt föräldrarna är undervisningsmetoderna mycket föråldrade och de konstaterade att "*Lärarna fokuserar för mycket på ord, uttal och grammatik, istället för att betona den praktiska färdigheten. Eleverna lär sig inte att använda det som de lär sig. Det är viktigt att barnet får en grund och mod att tala.*"

Projektet vill lyfta fram att fokus i dagens språkundervisning ligger på att utveckla en språklig repertoar hos eleven som gör det möjligt att använda språket för kommunikativa ändamål. Det handlar om att utveckla unga människors motivation, färdighet och självförtroende i deras möten med nya språkerfarenheter utanför skolan. I den nationella läroplanen (se Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, 2004) synliggörs en mer kommunikativt inriktad finskundervisning där förmågan att *förstå, reagera och svara* på tilltal samt *våga uttrycka sig* på finska betonas. Att satsa på muntlig kommunikation i finskundervisningen är något som är speciellt viktigt i svenskdominerade miljöer där eleverna sällan eller till och med aldrig kommer i kontakt med finska utanför skolan.

Syftet med projektet *Finska i och utanför skolan* har varit att a) stödja finsklärare att etablera arbetssätt och metoder som bygger på en funktionell och kommunikativ syn på språk och lärande och att b) uppmuntra samarbete mellan lärare och föräldrar i syfte att öka barnens kontakt med och användning av finska utanför skolan.

I syfte att kartlägga hur finskundervisningen genomförs på fältet inleddes projektet hösten 2008 med en omfattande lärarenkät som riktades till samtliga lärare som undervisar i finska som det andra inhemska språket i den grundläggande utbildningens årskurser 1-6 i svenska skolor i Finland. Lärarenkäten (se närmare Norrman, 2009) samt andra aktuella undersökningar (se bl.a. Toropainen, 2008) visar att finskundervisningen fortfarande präglas av en formalistisk språksyn, vilket innebär att grammatikundervisningen får stort utrymme i klassrummen.

Den stora utmaningen för finskundervisningen i Svenskfinland idag är elevernas heterogena språkbakgrund. Över en tredjedel av eleverna i finlandssvenska skolor kommer från tvåspråkiga hem, dvs. många av våra finlandssvenska elever kommer regelbundet i kontakt med finska utanför skolan. Trots det finns det fortfarande en stor

mängd elever i svenskspråkiga miljöer som har en väldigt begränsad eller så gott som ingen kontakt med finska utanför skolan. Detta faktum går hand i hand med resultatet att närmare 60 % av lärarna *ofta* eller *alltid* upplever stora skillnader i elevers förkunskaper och att elevernas bristande kontakt med finska upplevs som ett problem i finskundervisningen (se närmare Norrman, 2009).

I syfte att öka barnens kontakt med och användning av finska utanför skolan startade projektet i Åbo Akademi regi ett tvåårigt (2008-2010) pilotprojekt "Finskklubb för ettor" fyra dagar per vecka efter skoltid (4x45min) vid Vasa övningsskola hösten 2008. Erfarenheterna av utvecklingsarbetet finns dokumenterade i en handledning för lärare, *KUKAKO (kuule katso koe), Lekfulla lärandesituationer i finska*, som innehåller pedagogiska reflektioner, instruktioner och undervisningsmaterial för lekar, spel, sånger mm. (Se närmare Pörn & Törni 2010.)

Erfarenheter av utvecklingsarbetet

Utvecklingsarbetet baserar sig på ett lärar-forskarsamarbete i olika regionala nätverk i Svenskfinland under åren 2009–2010. Arbetet har varit uppbyggt kring aktionsforskningens principer där man utgår från ett problem, planerar och genomför ett projekt, samlar information kring vad som sker, reflekterar kring varför just detta sker, dokumenterar och sprider erfarenheter till andra lärare (se t.ex. Rönnerman, 2004). Aktionsforskningen kan ses som en väg för läraren att bli medveten om sin egen praktik, att möta utmaningar och frågor i praktiken och genomföra förändringar på ett reflekterat sätt.

Vilket är problemet? Vad är det som behöver förbättras? och Hur kan jag som lärare förbättra min egen finskundervisning? är frågor som väcktes i början av projektet. I samtal med lärarna ringade vi tillsammans in ett område som behöver förbättras. Såsom de tidigare nämnda undersökningarna visar var lärarna överens om att finskundervisningen är för traditionell och formalistisk, läromedels- och grammatikcentrerad, lärarcentrerad samt för mycket fokuserad på skriftliga aktiviteter i klassen.

Lärarna i projektet började tillsammans med forskaren medvetet reflektera kring utmaningen med att förändra den egna undervisningen och att bryta traditionsbundna mönster och invanda rutiner. Som lärare behöver man naturligtvis ha vissa rutiner som skapar en känsla av trygghet i arbetet. Det handlar inte enbart om rutiner för en själv som lärare utan också om rutiner för eleverna och deras föräldrars skull. Anledningen till att det blir en utmaning att bryta traditionsbundna mönster och pröva något nytt kan handla om att man upplever en tidsbrist i arbetet och en rädsla för att inte komma framåt i läromedlet. "*Om jag inte följer boken så har jag genast föräldrarna i luren*", har många lärare bekymmersamt konstaterat. En annan orsak kan vara att när lärare arbetar med grammatik känner de sig säkrare än när de arbetar med friare kommunikativa övningar där osäkerheten om eleverna gör rätt eller fel upplevs som frustrerande. Lärarna har också observerat och reflekterat kring den egna undervisningen och kommit fram till att om man är osäker på målspråket så är

grammatik- och översättningsmetoden med mycket svenska som undervisningsspråk en trygg väg att gå.

Att utveckla sin egen undervisning och sig själv som lärare är något som självfallet kräver tid, energi och engagemang. Därför har det varit bra att ha tillgång till nätverk för att få stöd och inspiration av andra lärare som också håller på att utveckla sin undervisning. Inom ramen för de lärarnätverk som regelbundet sammankommit inom projektet har lärarna stegvis förändrat den egna undervisningen och reflekterat kring **hur** man i praktiken kan gå till väga för att etablera arbetssätt och metoder som bygger på en funktionell och kommunikativ syn på språk och lärande. Följande förändringar i den utvecklingsprocessen har prövats och diskuterats: att använda tematisk undervisning i större utsträckning, att öka användningen av målspråket, muntliga och elevcentrerade aktiviteter, såsom drama och andra lekfulla aktiviteter i undervisningen samt att öka ett samarbete med hemmen för att stödja barnens kontakt med och användning av finska utanför skolan.

Att använda tematisk undervisning i större utsträckning

Lärarna inom projektet har bl.a. prövat, observerat och reflekterat kring olika sätt att skapa och utveckla en funktionell finskundervisning utgående från ämnesintegrerade temahelheter där innehållet i undervisningen tydligt kopplas till elevernas vardagserfarenheter. Lärarrollen i tematisk undervisning bygger på en förståelse av att vi lär oss kollektivt av varandra genom kommunikation och samspel. Undervisningen ska utgå från elevernas intressen och den enskilde eleven ska ha rätt att utveckla sin personlighet och kreativa potential. Läraren ska därför vara igångsättaren, inspiratören och handledaren.

Erfarenheterna av utvecklingsarbetet har visat att elevernas motivation höjs om de uppmuntras till att vara delaktiga i planeringen av ämnesintegrerade temaarbeten. Att jobba tematiskt kan i praktiken innebära att man skapar eget undervisningsmaterial, egna texter och kommunikativa klassrumsaktiviteter. Att man som lärare lyssnar på och beaktar elevernas önskemål i fråga om undervisningens innehåll höjer förutom elevernas motivation att lära sig även deras vilja att ta ansvar för sitt eget lärande. Om man lyckas förankra innehållet i elevernas verklighet och närmiljö skapas goda förutsättningar för att eleverna ska uppleva innehållet i undervisningen som meningsfullt och nödvändigt.

Under processens gång reflekterade en lärare så här: *"Jag har alltid tyckt att jag ska jobba tematiskt, men inte kommit till skott. Men nu har ja då gjort det. Och det känns bra och meningsfullt. Eleverna tycker om det, det ger mig och det ger dom något. När vi jobbar tematiskt så känns det inte som smått plotter utan det känns som om vi gör något vettigt. Och det upprepar barnen ofta att de här är ju viktigt vad vi gör, det här har ju betydelse för oss alla."*

Att öka användningen av målspråket i klassrumskommunikationen

Lärarna inom projektet har strävat efter att systematiskt använda och tala finska i klassrumskommunikationen. Särskilt nybörjare i finska behöver så många tillfällen som

möjligt att "bada i språket", samtidigt som det är en utmaning för läraren att hålla sig till ett vardagligt och konkret språkbruk. Det behöver klargöras för eleverna att läraren inte kräver att de ska förstå allt eller ens komma ihåg allt som de hört. I slutet av projektet kunde en lärare konstatera att *"Till en början var eleverna negativt inställda till det här att vad pratar hon nu då. De började prata sinsemellan eftersom det finns nån som står där och säger nånting jag inte förstår. Men det har nog ändrat. Nu har de nog blivit mer skärpta och man ser på dem hur glada de blir när de förstår."*

Samtidigt är det viktigt att kunna skapa förutsättningar för eleverna att våga börja använda målspråket. Med en kommunikativ språksyn är det inte så allvarligt om eleven inte alltid hittar rätt ord eller den korrekta grammatiska formen. Man behöver inte alltid ta fasta på språkfelen utan istället lyfta fram det som eleven faktiskt klarar av. Mot bakgrund av det faktum att elever i svenskdominerade miljöer alltför sällan kommer i kontakt med finska blir den stora utmaningen hur man som lärare i praktiken kan skapa förutsättningar för dem att komma över tröskeln och våga uttrycka sig på finska i enkla situationer.

Att öka användningen av drama och skapa lekfulla lärandesituationer

I samtal med lärarna har vi medvetet reflekterat kring betydelsen av en ökad användning av drama och olika lekfulla aktiviteter i finskundervisningen. En elev kommenterade att *"Man lär sig mycket bättre då man har roligt, än i den där boken då man sku bara sitta och skriva hela tiden och inte göra nånting annat."* Drama som metod är något som ännu inte används i betydande utsträckning i finskundervisningen. Med begreppet drama avses givetvis inte enbart teater utan även olika former av lekar, gruppövningar, kommunikations- och samarbetsövningar. Drama är lätt att använda och integrera i språkundervisningen och drama skapar goda förutsättningar för eleven att kommunicera på ett annat språk än modersmålet. Att lära sig språk handlar om att språket ska användas. Dramaövningar stimulerar eleverna att våga tala på ett främmande språk. www.bokrecension.se. En lärare konstaterade *"Att dom vågar leva ut e nog som en inspirationskälla, dit ska vi nog sträva"* i och med att språket aktiveras och levandegörs. För att uppnå ett bra resultat med undervisningen i språk behöver eleverna få möjlighet att arbeta kreativt tillsammans, vara lyhörda för varandras impulser och känna sig trygga som individer. I drama får eleverna öva sin förmåga att kommunicera och samarbeta i grupp. Eleverna behöver berömmas, aktiveras och uppmuntras att våga använda och tala språket.

I samtal med lärarna har det kommit fram att drama som metod inte nödvändigtvis behöver vara tidskrävande. Det är naturligtvis inte heller meningen att drama och lek ska ta över hela undervisningen, utan snarare fungera som komplement. I samtal med både lärare och elever har vi kunnat konstatera hur arbetet med korta, enkla lekar och dramadialoger med innehåll som ansluter sig till elevernas vardag och intressen avsevärt höjer elevernas, särskilt svaga elevers, motivation för finska. En lärare uttryckte sig så här: *"Och det som har varit roligt, speciellt en svag elev som jag inte riktigt vill förstå vad han säger och så mitt i allt pratar han så mycket mera, på finska!"* En elev kommenterade undervisningen så här: *"Finskan blir bara roligare! Idag övade vi drama. Superkul!"*

Eleverna börjar snabbt uppleva finska som något roligt då de upptäcker att de lär sig att använda finska i en för dem konkret, lekfull och samtidigt meningsfull situation. Att eleverna därtill genom att reflektera kring sin egen lärandeutveckling kan konstatera att de lär sig något som de kan ha nytta av i det verkliga livet gör att deras motivation och framför allt deras självförtroende stiger. En elev reflekterade så här: "Tänk vad många ord man lär sig inför framtiden genom drama. Jag har blivit bättre på att tala finska tack vare drama." En hög motivation i kombination med ett gott självförtroende skapar goda förutsättningar för lärande av ett främmande språk. "Mamma kommer att vara jättestolt över mig!" var en spontan kommentar av en elev efter ett avslutat dramaprojekt.

Referenser

Mehisto, P., Marsh, D., Frigols M. (2008). *Uncovering CLIL: content and language integrated learning in bilingual and multilingual education*. Oxford: Macmillan Education.

Nixon, J. (2001). Integrating the teaching of language with the teaching of content. Ingår i Ferm & Malmberg (red.) *Språkboken. En antologi om språkundervisning och språkinläring* (s. 225-234). Stockholm: Skolverket.

Norrman, H. (2009). *Sano se suomeksi – Säg det på finska. – En kvantitativ kartläggning av finskundervisningen i årskurs 1-6 i svenska skolor i Finland*. Opublicerad avhandling för pedagogie magisterexamen. Vasa: Åbo Akademis pedagogiska fakultet.

Pörn, M & Törni, J. (2010). *KUKAKO (kuule katso koe). Lekfulla lärandesituationer i finska*. Vetenskaplig publikation från Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi i Vasa. nr 21.2010.

Rönnerman, K. (red.) (2004). *Aktionsforskning i praktiken – erfarenheter och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur.

Toropainen, O. (2002). *Niondeklassare skriver brev – om svenskspråkiga elevers kommunikativa skrivfärdigheter i finska*. Doktorsavhandling i pedagogik. Vasa: Åbo Akademis pedagogiska fakultet.